

**J.M. BARRIES'İN PETER PAN ADLI ESERİNDEKİ ÖZEL İSİMLER VE ÇEVİRİ STRATEJİLERİ
ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**
**A COMPARATIVE ANALYSIS ON PROPER NAMES AND THEIR TRANSLATION PROCEDURES IN J.M.
BARRIES'S PETER PAN**

Figen ÖZTEMEL AKBAY*
Bilge METİN TEKİN**

Öz

Çocuk edebiyatı çevirileri tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir çalışma alanıdır. Ancak, çocuk edebiyatı çevirilerinde çevirmenler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Ortaya çıkan sorunlardan bir tanesi eserde yer alan özel isimlerin çevrilip çevrilmemesi veya nasıl çevrilmesi gerektiğidir. Bu çalışmanın amacı James Matthew Barrie'nin Peter Pan adlı çok tanınan eserinde yer alan özel isimlerin İngilizceden Türkçeye nasıl çevrildiğini incelemektir. Eserin birçok tiyatro ve film uyarlamaları bulunmakla birlikte, eser birçok defa farklı yayınevlerinde farklı çevirmenler tarafından çevrilip basılmıştır. Bu amaçla, eserin Nihal Yeğınobalı ve Şengül Oral tarafından yapılan çevirileri karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve çevirmenlerin eserde yer alan hayali karakterlere verilen özel isimleri Eirlys E. Davies'in (2003) kültürel öğeler ve özel isimlerin çevirisi için sunmuş olduğu çeviri stratejilerinden hangisi veya hangilerine göre çevirdikleri saptanmaya çalışılmıştır. . Daha sonra, çevirmenler tarafından tercih edilen çeviri stratejileri daha geniş bağlamda Venuti'nin (1995) "yerleştirme" ve "yabancılaştırma" yaklaşımları çerçevesinde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel İsimler, Çeviri Stratejileri, Çocuk Edebiyatı, Kültürel Öğeler, Yerleştirme, Yabancılaştırma.

Abstract

Translation of children's literature has been an important study field in our country as in the world. However, there are some translation challenges in the translation children's literature for translators. One of these problems is whether the proper names in the literary work should be translated or not or how they should be translated. The aim of this paper is to analyse the translation strategies of proper names in James Matthew Barrie's novel Peter Pan from English to Turkish. There are many theatre and film versions of the novel and different translators have translated the book and various publishing houses published the novel many times. To that end, a comparative analysis is carried out between the translations by Nihal Yeğınobalı and Şengül and the preferred strategies used were analysed according to the translation strategies proposed by Eirlys E. Davies (2003) for the translation of culture-specific items and proper names. Finally, the proper names are assessed according to Venuti's (1995) domestication and foreignization methods in broad sense.

Keywords: Proper Names, Translation Strategies, Children's Literature, Culture-Specific Items, Domestication, Foreignization.

Giriş

Edebî çeviri, diğer çeviri türleri arasında yoruma en fazla açık olan, estetik kaygısını en yoğun taşıyan, kültür etkisinin en çok görüldüğü ve dolayısıyla çevirmen için en uğraştırıcı türdür denilebilir. Yazın çevirisi alanının en zor türlerden biri olduğu düşünülen çocuk edebiyatı çevirisi, çevirmenlerin her zaman ilgi duydukları özel bir alan olmuştur. Oittinen, çocuk edebiyatını çocuklar için düşünülmüş ve tasarlanmış veya çocuklar tarafından okunan edebiyat türü olarak tanımlamaktadır (Oittinen, 2000: 61). Ancak çocuk edebiyatının tanımını yaparken uzmanlar kesin ve katı sınırlar çizmekten kaçınmışlardır. İsveçli çocuk kitabı yazarı Lennart Hellsing'a göre sosyolojik ve psikolojik çerçeveden bakıldığında gazetelerden dergilere, televizyondan radyoya ve kitaplara kadar çocukların duydukları veya okudukları her şey çocuk edebiyatına girmektedir (Oittinen, 2000: 62). Çocuk kitapları, çocuklara yeni maceraların kapılarını açan, çocukların hayal dünyasını zenginleştirip ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan ve aynı zamanda çocuğa okurken eğlenme ve zevk alma fırsatı sunan ürünlerdir. Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş'a göre, "(...) çocuk edebiyatı, çocukta dil gelişimini sağlayan unsurlardan biridir. Çocuk edebiyatı sayesinde çocuğun hem alıcı dil gelişimi hem de ifade edici dil gelişimi desteklenmiş, kelime hazinesi zenginleştirilmiş olur." (Yalçın ve Aytaş, 2002: 5-6). Anlaşıldığı üzere çocuk edebiyatı, çocuklara yenedünyaların kapısını

* Okutman, Ankara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, e-posta: figen_oztemel@hotmail.com

** Okutman, Ankara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, e-posta: bilgemetin@gmail.com

açarak onları farklı hayatlarla buluşturur ve çocukların okuma yazma farkındalığı ile dil kullanımlarını geliştirmesi bakımından önem taşır.

Çocuk Edebiyatı ve Özellikleri

Çocuk edebiyatına ait eserlerin kendine özgü bir yapısı vardır. Bu incelikli ve kendine özgü özellikler taşıyan türün ülkemizde gelişimi Tanzimat döneminden sonra hız kazanmıştır. Tanzimat dönemi yenileşme sürecinde çocuk edebiyatı alanında önemli gelişmeler kaydedilmiş, batı dillerinden yapılan çeviriler ile çocukların edebiyat dünyaları zenginleştirilmiştir.

Norton, çocuk edebiyatının kurgusunun, karakterlerinin, hikâyenin geçtiği yerin, temasının, biçiminin ve bakış açısının farklı olduğuna değinmiştir (Norton, 1987: 85-1004). Şirin'e göre "Çocuk edebiyatı önce edebiyattır. Edebiyat yönü ile edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çekebilen, okunabilen, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür." (Şirin,1994:10). Neydim'e göre çocuk edebiyatı çevirmenlerinin "çözümleyicilik ve duyarlılık" niteliklerine sahip olmaları gerekir. Çevirmenler kaynak metni iyi çözümlemeli, çocuklar için uygunluğuna karar vermeli, sansür veya uyarılama yapma konusunda doğru kararlar almalı ve hedef kültürde hedef okuyucuya uygun doğal bir metin yaratmalıdır (Neydim,2006,http://ceviribilim.com/?p=228). Kaynak metnin edebî unsurlarını hedef metne taşımakla görevli olan çevirmenlerin, çeviri metninin hedefinin yanı sıra hedef okuyucularını da iyi analiz etmesi gerekir. Çevirmenler sadece kaynak metni cümle veya kelime düzeyinde hedef kaynağa aktarmaz, aynı zamanda kaynak metnin kaynak kültürde yarattığı etkiyi hedef kültürde de yaratmayı amaçlar. İbrahim Kıbrıs'a göre çevirmen bu aktarım sırasında "ip üstünde yürüyen cambaz gibi" dikkatli olmalıdır (Kıbrıs, 2000:2). Bu nedenle çevirmenler "skopos"unu ve hedef kitlesinin yaş grubu gibi özelliklerini tayin ettikten sonra çeviri stratejisine buna paralel olarak karar vermelidir.

Çocuk edebiyatında çevirmenlerin karşılaştıkları diğer bir sorun ise, eserde yer alan özel isimlerin çevirisidir. Yazarlar genellikle karakter isimlerini, o karakteri yansıtan ve bağlama da uygun çağrışımsal isimlerden seçmektedir. Dolayısıyla bu isimlerin hedef kültür okuyucuları için de aynı ilişkisel özelliklere sahip olması beklenir. "Özel isimler çevrilemez." kanısını benimseyen çevirmenlerin yanı sıra metni çocuk okuyucular için daha kolay okunabilir ve daha aşına hâle getirmek için çeşitli stratejilere başvurarak özel isimleri çeviren çevirmenler de mevcuttur. Nord'a göre "(...) özel isimler betimleyici olmayabilir ancak özel isimlerin bilgilendirici olmadıkları söylenemez." (Nord, 2003:183). Nord, eğer kaynak kültüre aşına isek özel bir ismin bize karakterin cinsiyeti, yaşı veya coğrafi açıdan kökenleri hakkında bilgi verebileceğini belirtmektedir (Nord, 2003: 183). Nord, kaynak kültüre aşına olarak özel isimlerden karakterlere dair ipuçları edinebileceğimizin altını çizmektedir. Buna paralel olarak özel isimler ve özel isimlerin çevrilmesi kültüre özgü öğeler sınıflandırmasında incelenmektedir (Aixela 1996, Davies 2003).

Bu bilgiler ışığında, bu çalışma kapsamında James Matthew Barrier tarafından yazılan ve çocuk klasikleri arasında önemli bir yere sahip Peter Pan adlı romanının 2002 yılında Şengün Oral tarafından yapılan çevirisi ile 2016 yılında "Peter Pan ile Wendy" adı ile Nihal Yeğinobalı tarafından yapılan çevirisi karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Roman, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 100 Temel Eser listesinde yer alması bakımından da önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı romanda geçen özel isimlerin çevirisini Eirlys E. Davies (2003)'in kültürel öğelerin çevirisi için sunmuş olduğu çeviri stratejilerini temel alarak incelemek ve özel isimlerin çevirisini genel çerçevede yerleştirme ve yabancılaştırma açısından analiz etmektir. Genel olarak ele alındığında, özel isimler; insan isimleri, kurum, kuruluş, millet, din, dil isimleri, ülke ve bölge isimleri, il, ilçe, semt, mahalle, kıta, okyanus, göl, deniz, dağ, gezegen yıldız, kitap, dergi, eser isimleri ve hayvanlara verilen isimleri kapsamaktadır. Ancak çalışmamızın kapsamını kısıtlamak amacıyla bu çalışmamızda sadece edebî karakterlere verilen özel isimler incelenmiştir.

Çalışmamız boyunca, Penguin Classics tarafından 2004 yılında Peter Pan: Peter and Wendy and Peter Pan in Kensington Gardens adıyla yayımlanan kaynak metinden KM, Şengün Oral'ın Alfa Basım Yayın Dağıtım'dan çıkan erek metin çevirisinden EM1, Nihal Yeğinobalı'nın Can Sanat Yayınlarından çıkan erek metin çevirisinden EM2 olarak bahsedilecektir.

James Matthew Barrie ve Peter Pan

İskoçyalı roman ve tiyatro yazarı James Matthew Barrier, Peter Pan öykülerini ilk olarak komşusu Sylvia Llewellyn Davies'in çocuklarına anlatmış, 1904'te tiyatro oyunu olarak yazmış, 1911'de Peter Pan ve Wendy adı ile roman şeklinde yayımlanmıştır. Peter Pan birçok dünya diline çevrilmiş, sessiz sinema dâhil çok kez filme uyarlanmış ve tiyatro oyunu olarak sergilenmiştir. Eser, Peter Pan (1950, 1991,; Peter Pan'ın Maceraları (1955), Peter Pan: Büyüme İstemeyen Çocuk (1966) gibi adlarla çeşitli çevirmen ve yayınevlerince Türkçeye kazandırılmıştır.

Barrie, eserlerini yazarken kardeşi David ve komşusu Llewelyn Davies ailesinden esinlenmiştir (Birkin, 2005). Barrie, zamanla Davies ailesinin çocukları George, Jack, Peter, Michael ve Nicholas ile daha çok zaman geçirmeye, onlardan ilham alıp çocuklara fantastik öykü ve masallar anlatmaya başlamıştır. Bir süre sonra ise bu hikâyeleri yayımlamak istemiştir. Peter Pan; Wendy, Peter Pan, Kaptan Hook ve Yitik çocukların Varolmayan Ülke'de geçen heyecanlı maceralarını anlatmaktadır. Yazar Barrie ve kitabın ana kahramanı Peter'in hayatlarına bakıldığında ikisi de büyümek istemeyen, büyümeyi reddeden karakterlerdir. Nitekim roman da, "Biri dışında, bütün çocuklar büyür ve büyüyeceklerini erken yaşta öğrenirler." cümlesiyle başlar. Kitapta, büyümek istemeyen bir çocuğun arkadaşlarıyla birlikte düşmanlarına karşı giriştiği mücadele anlatılmaktadır.

Çeviri Stratejileri

Özel isimlerin nasıl çevrilmesi veya çevirip çevrilmemesi gerektiği hem yetişkin edebiyatı hem de çocuk edebiyatı kapsamında birçok kuramcı tarafından tartışılmıştır. Özel isimler aynı zamanda kültüre ait olduklarından dolayı bu öğelerin çevirileri yerlileştirme ve yabancılaştırma kapsamında da incelenmektedir. Bu çalışmada, J. M. Barrie tarafından yazılmış, Nihal Yeğinobalı ve Şengül Oral tarafından çevrilerek farklı tarihlerde, farklı yayınevleri tarafından piyasaya sürülmüş olan kitapta yer alan özel isimler, Davies (2003)'ün öne sürdüğü çeviri stratejileri kapsamında değerlendirilecektir. Çalışmamızın sonraki aşamasında ise özel isimlerin çevirisinde uygulanan çeviri stratejileri Venuti (1995)'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine göre değerlendirilecektir.

Özel isimler kültüre özgü öğelerdir ve çevirmenin görevi, kültürel öğelerin kaynak metinde sahip olduğu etkiyi hedef metne en uygun şekilde aktarmaktır. Nord, çevrilmiş bir metne bakarak, çevirmenin özel isimler ile yer değiştirme, yeniden yazma ve çıkarma gibi birçok şey yaptığını anlayabileceğimizi belirtmektedir (2003:182). Çalışmamızda seçmiş olduğumuz kaynak metin de çevirmenin özel isimleri aktarırken farklı yollara başvurmuş olduğunu açık bir şekilde örneklemektedir. Davies'in (2003) kültürel öğelerin çevirisi için sunmuş olduğu çeviri stratejileri aşağıdaki gibidir:

- 1) **Koruma (Preservation):** Çevirmenlerin kaynak metindeki terimi olduğu gibi hedef metne aktarması işlemidir. Bu nedenle, kaynak metindeki terimler hedef metinde değişmez.
- 2) **Ekleme (Addition):** Bu teknikte çevirmen kaynak metindeki ifadeyi hedef metne aktarırken hedef okuyucunun terimi anlamasına yardımcı olmak amacıyla aktarılan terimi açıklayarak destekler.
- 3) **Çıkarma (Omission):** Çevirmenlerin nadiren başvurdukları bu çeviri stratejisinde, çevirmenler problemlili olduğunu düşündüğü veya hedef okuyucu için önemsiz gördükleri kültürel öğeyi hedef metne aktarmazlar veya metinden çıkarırlar.
- 4) **Küreselleştirme (Globalization):** Bu stratejide, kültüre özgü öğeler hedef kültüre aktarılırken daha tarafsız ve genel anlamlara sahip kelime ve ifadeler tercih edilir.
- 5) **Yerelleştirme (Localization):** Kaynak metindeki kültüre özgü öğeler hedef metne aktarılırken hedef okuyucunun aşına olduğu öğeler temel alınarak aktarılır. Asıl göz önünde bulundurulanan hedef kültürdür.
- 6) **Dönüştürme (Transformation):** Bu teknik uygulandığında, hedef kültüre aktarılan öğelerin anlamında farklılık ortaya çıkabilir.
- 7) **Yeniden Yaratma (Creation):** Çevirmenler bazen çeviri yaparken kaynak metinde olmamasına rağmen hedef metne, kültüre özgü öğe ekleyebilirler.

Yerlileştirme ve Yabancılaştırma: Çevirmen, kaynak metinde yer alan kültürel öğeleri hedef metne aktarırken hedef okurun daha rahat okuması için hedef kültürün normlarına daha uygun, daha şeffaf ve akıcı ifadeler kullanarak yerlileştirme yapabilir. Diğer bir deyişle, hedef okur metni okurken metnin akıcı ve anlaşılır doğası gereği çeviri olduğu düşüncesi taşımaz. Öte yandan, çevirmen kültürel ve yabancı öğeleri hedef metne taşıyarak hedef okuyucuda başka bir kültüre ait eseri okuduğu hissiyatını yaratmayı tercih edebilir.

Çocuk edebiyatında özel isimlerin çevirisi konusunda farklı düşünceler vardır. Genel olarak Oittinen (1993) özel isimlerin yabancılaştırmaya başvurularak korunması fikrine katılmazken, Klingberg (1986) ve Shavit (1986) özel isimlerin yerlileştirilmesini okur için olumsuz olduğu kanısındadır.

Yöntem

Bu çalışmada kaynak metindeki geçen özel isimlerin Eirlys E. Davies'in (2003) kültürel öğeler ve özel isimlerin çevirisi için sunmuş olduğu çeviri stratejilerinden hangisi veya hangilerine göre çevrildikleri saptanmaktadır. Bu amaçla Davies'in sunmuş olduğu çeviri stratejilerinin her biri için kaynak metinde ve çevirilerinde geçen ifadeler iki çevirmenin çeviri metinleri temel alınarak analiz edilecektir.

1. Koruma (Preservation): Çevirmenlerin kaynak metindeki ögeyi olduğu gibi hedef metne aktarması işlemidir. Çalışmamızda koruma stratejisi iki kapsamda incelenmektedir: Çevirmenin kaynak metni olduğu gibi aktardığı durumlar ve bu aktarım sırasında çevirmenlerin başvurdukları birebir çeviri durumudur.

Tablo 1. Peter Pan kitabında kullanılan 'Koruma Stratejisi' örnekleri

Kaynak Metin (KM)	Erek Metin 1 (EM1)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
	Erek Metin 2 (EM2)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
Peter Pan	Peter Pan (8)	Preservation
	Peter Pan (8)	Preservation
Wendy	Wendy	Preservation
	Wendy	Preservation
John	John (8)	Preservation
	John (10)	Preservation
Michael	Michael (8)	Preservation
	Michael (10)	Preservation
Nana	Nana (8)	Preservation
	Nana (9)	Preservation
George	George (22)	Preservation
	George (11)	Preservation
Liza	Liza (44)	Preservation
	Liza (31)	Preservation
Robert Mullins	Robert Mullins (66)	Preservation
	Robert Mullins (75)	Preservation
Alf Mason	Alf Mason (66)	Preservation
	Alf Mason (75)	Preservation
Starkey	Starkey (106)	Preservation
	Starkey (119)	Preservation
Scourie	Scourie (148)	Preservation
	Scourie (162)	Preservation
Turley	Turley (148)	Preservation
	Turley (162)	Preservation
Cecco	Cecco (153)	Preservation
	Cecco (167)	Preservation
Bill Jukes	Bill Jukes (153)	Preservation
	Bill Lukes (167)	Preservation
Cookson	Cookson (181)	Preservation
	Cookson (196)	Preservation
Mullins	Mullins (181)	Preservation
	Mullins (195)	Preservation
Ed Teynte	Ed Teynte (177)	Preservation
	Ed Teynte (191)	Preservation

Yukarıda belirtilen on yedi örnekte çevirmenler (Nihal Yeğınobalı ve Şengül Oral) kaynak metindeki özel isimleri hiçbir değişiklik yapmadan hedef kaynağa aktarmışlardır. Çevirmenlerin koruma stratejisine başvurdukları bu ögeler Venuti'nin (1995) 'yabancılaştırma' stratejisi kapsamına girmektedir. Bu şekilde okuyucu, metnin başka bir kültüre ait olduğunu kolaylıkla anlar. Bu durumda çevirmenin görünürlük ('visibility') kimliği ön plandadır.

Koruma (preservation) başlığı altında incelediğimiz diğer grup birebir çeviri stratejisidir ('literal translation').

Tablo 2. Peter Pan kitabında kullanılan 'Birebir Çeviri Stratejisi' örnekleri

Kaynak Metin (KM)	Erek Metin 1 (EM1)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
	Erek Metin 2 (EM2)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
Lost boys	Kayıp Çocuklar (70)	Literal Translation
	Yitik Çocuklar (46)	Literal Translation
Mr. Darling	Bay Darling (8)	Literal Translation
	Bay Darling (8)	Literal Translation
Mrs. Darling	Bayan Darling (8)	Literal Translation
	Bayan Darling (8)	Literal Translation
Long Tom	Uzun Tom (59)	Literal Translation
	Uzun Tom (67)	Literal Translation
Great Big Little Panther	Yüce Büyük- Küçük Panter (68)	
	İrikıyım Miniminna Pantercik (77)	
Irish bo'sun Smee	İrlandalı Iostromo Smee (66)	
	İrlandalı miço Smee (75)	

Yukarıda belirtilen örneklerde çevirmenler birebir çeviri stratejisini uygulamışlardır. Ancak metin içerisinde çevirmenlerin farklı stratejiler uyguladıkları öğeler de bulunmakta olup bu öğeler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 3. Peter Pan kitabında kullanılan 'Birebir Çeviri ve Koruma Stratejisi' örnekleri

Kaynak Metin (KM)	Erek Metin 1 (EM1)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
	Erek Metin 2 (EM2)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
Miss. Fulsom	Bayan Fulsom (8)	Literal Translation
	Miss Fulsom (9)	Preservation
Hook	Hook (57)	Preservation
	Kanca (65)	Literal Translation
Curly	Carly (65)	Preservation
	Kıvrıcık (73)	Literal Translation
Black Murphy	Black Murphy (66)	Preservation
	Kara Murphy (75)	Literal Translation
Jolly Roger	Jolly Roger (108)	Preservation
	Hoşca Roger (124)	Literal Translation
the Alsatian Foggerty	Alsatian Foggerty (148)	Preservation
	Alsaslı Foggerty (162)	Literal Translation
Tinker Bell	Tinker Bell (32) "Adı Tinker Bell,* çaydanlıkları ve demlikleri onarır." *Tinker: Lehimci -çn. (40)	Preservation
	Teneke Çıngırak (36) "Adına Teneke Çıngırak denmesinin nedeni, tenekecidir; teneke tabak lehimler, kalaylar da ondan." (46)	Literal Translation

Belirtilen yedi örneğe baktığımızda, çevirmen Şengül Oral (EM1 olarak belirtilmiştir.) genel olarak özel isimleri korumayı ve olduğu gibi aktarmayı tercih ederken çevirmen Nihal Yeğinobalı (EM2 olarak belirtilmiştir.) genelde özel isimleri birebir çevirme yoluna gitmiştir. 'Curly' incelendiğinde çevirmen Şengül Oral kaynak öğeyi yazımında değişiklik yaparak aktarmaktadır. Yukarıda belirtilen örneklerde de çevirmenin 'görünür' kimliğinden ve 'yabancılaştırma' stratejisinden bahsedilebilir. Ancak 'Hook' ismi, çevirmen Nihal Yeğinobalı tarafından sözlük anlamına göre 'Kanca' olarak çevrilerek okur için yabancı

unsur ortadan kaldırılmıştır. ‘Tinker Bell’ örneğinde ise EM1 çevirmeni Şengül Oral özel ismi hiçbir değişiklik yapmadan aktarmış; ancak sayfanın sonunda alt açıklama olarak ‘Tinker: Lehimci -çn.’ şeklinde metin dışı bir açıklama yapmıştır. Dolayısıyla bu öge aynı zamanda ‘ekleme (addition)’ stratejisi başlığı altında da incelenebilir. EM2 çevirmeni Yeğınobalı ise bu ismi birebir çevirmiş ve yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere metin içi açıklama yoluna gitmiştir.

2. Yeniden Yaratma (Creation): Davies’e göre yaratma stratejisi kaynak metinde olmayan veya kaynak metindeki çok farklı bir ögeyi hedef metne dâhil etmektir (Davies, 2003: 88). Davies’e göre kaynak metindeki özel isimler hedef kültürde çok garip veya çok yabancı karşılanacağında özel isimlerin orijinal formlarında değişiklikler yapılabilir (2003, 88).

Tablo 4. Peter Pan kitabında kullanılan ‘Koruma ve Yeniden Yaratma’ stratejisi örnekleri

Kaynak Metin (KM)	Erek Metin 1 (EM1)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
	Erek Metin 2 (EM2)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
Tootles	Tootles (64)	Preservation
	Solfasol (72)	Creation
Nibs	Nibs (65)	Preservation
	Monbey (73)	Creation
Slightly	Slightly (65)	Preservation
	Azbiraz (73)	Creation
Noodler	Noodler (66)	Preservation
	Kelleci (75)	Creation
Sea- Cook	Deniz cadısı (67)	Creation
	Denizler Kebapçısı (75)	Creation
Skylights	Skylights (68)	Preservation
	Tepegöz (76)	Creation
Lean Wolf	Lean Wolf (148)	Preservation
	Aç Kurt (162)	Creation

Tabloda görüldüğü üzere, çevirmen Şengül Oral (EM1) genellikle koruma (preservation) stratejisini tercih ederken çevirmen Nihal Yeğınobalı (EM2) yeniden yaratma (creation) stratejisini kullanmıştır. Peter Pan kitabında geçen korsan isimleri ve Peter Pan’ın macera arkadaşlarının isimlerinin karşılıkları hedef kültür repertuarında bulunmamaktadır. Bu nedenle çevirmenler bu isimleri aktarırken hedef okuyucunun daha rahat okuması ve metni hedef okuyucu için daha tanıdık hâle getirmek amacıyla kendileri bu karakterlere karşılık gelebilecek uygun isimler türetebilirler. Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere çevirmen Nihal Yeğınobalı, ‘Tootles, Nibs, Slightly, Noodler, Sea-Cook, Skylight’ isimleri için hedef kültüre daha yakın karşılıklar bulmuştur. Sonuç olarak, EM1 çevirmeni hedef kültürde ‘görünür’ konumdayken EM2 çevirmeni ‘görünmez’ konumda yer almıştır.

3. Ekleme (Addition): Davies’e göre (2003: 77), ekleme stratejisinde çevirmen, kaynak metindeki orijinal ögeye gerekli gördüğü bilgiyi ilave ederek hedef metne aktarabilir. Ancak çevirmenin ne gibi ilave bilginin gerekli olduğuna karar verebilmesi için hedef kitlenin kültürel geçmişini bilmesi gerekir.

Tablo 5. Peter Pan kitabında kullanılan ‘Koruma ve Ekleme’ stratejisi örnekleri

Kaynak Metin (KM)	Erek Metin 1 (EM1)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
	Erek Metin 2 (EM2)	Çeviri Stratejisi (Davies,2003)
Tiger Lily	Tiger Lily (68)	Preservation
	Prenses Benekli Zambak (77)	Addition

Tabloda görüldüğü üzere metinde ekleme stratejisinin sadece EM2’de Nihal Yeğınobalı tarafından kullanılmıştır. ‘Tiger Lily’nin sözlük anlamı ‘kaplan zambağı’dır. Ancak çevirmen Yeğınobalı, kaplan zambağının benekli yapısından da yola çıkıp ‘prenses’ eklemesi de yaparak söz konusu metni ‘Prenses Benekli Zambak’ şeklinde çevirmiştir. Bu durumda çevirmen hedef metinde ‘görünmez’ konumdadır.

Çevirmen Şengül Oral ise EM1’de görüldüğü üzere koruma stratejisini tercih etmiş olup hedef metinde ‘görünür’ kimliğindedir.

Sonuç

Çeviri, kaynak kültür ile hedef kültür arasında bir köprü vazifesi görmekte olup zaman zaman kaynak kültürü hedef okuyucuya tanıtmaya görevini de üstlenmektedir. Bu işlevleri yerine getiren aracı olan çevirmen, çeviri sürecinde birçok zorluk ile karşılaşır ve bu zorlukları aşmak için çeşitli çeviri stratejilerine başvurur. Bu zorluklardan biri de kültürel öge kabul edilen özel isimlerin çevirisidir. Özel isimlerin çevirisinde başvurulan stratejiler metnin türüne veya hedef okuyucu kitlesinin profiline göre değişiklik göstermektedir. Çevirmen kimi zaman metnin yabancı bir kültüre ait olduğunu ve okunan metnin çeviri metni olduğunu hissettirmeyi kimi zaman ise bunu gizlemeyi tercih edebilir. Örneğin, bazı çevirmenler çocuk edebiyatı eserlerini çevirirken okuyucuların çocuk olmasını göz önünde bulundurarak metni olabildiğince yerlileştirmeyi veya yabancı unsurları ortadan kaldırmayı tercih edebilmektedir. Amaç ise, çocuk okuyucuların metni okurken herhangi bir yabancılik veya zorluk yaşamamasıdır.

Bu çalışmada incelenen James Matthew Barrie’nin *Peter Pan* adlı eseri çocuklar tarafından olduğu kadar yetişkinler tarafından da çok sevilen bir kitaptır. Eserde yer alan kahramanların isimleri farklı çevirmenler tarafından farklı çeviri stratejileri uygulanarak çevrilmiştir. Bu çalışmada Şengül Oral tarafından çevrilip Alfa Basım Yayım Dağıtım tarafından basılan eser ile Nihal Yeğınobalı tarafından çevrilip Can Sanat Yayınlarından çıkan kopya karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İncelemenin temeli Davies’in (2003) kültürel öğelerin ve özel isimlerin çevirisi için sunmuş olduğu çeviri stratejileri temel alınarak incelenmiştir. İncelemenin sonunda görülmüştür ki EM1 çevirmenler Oral ve Yeğınobalı aynı ögeyi kimi zaman aynı strateji ile kimi zaman ise farklı stratejiler ile çevirmiştir. Tablo 1’de gösterilen 17 özel isim her iki çevirmen tarafından da ‘koruma’ (preservation) stratejisi ile çevrilmiştir. Tablo 2’de gösterilen 6 özel isim için her iki çevirmenin de ‘birebir çeviri’ (literal translation) stratejisini tercih ettiği görülmektedir. Tablo 3’teki 7 adet özel isim için çevirmen Oral ‘koruma’ (preservation) stratejisini tercih ederken çevirmen Yeğınobalı ‘birebir çeviri’ (literal translation) yoluna gitmiştir. Tablo 4’e bakıldığında 7 özel isim Oral tarafından ‘koruma’ (preservation) stratejisi ile Yeğınobalı tarafından ise ‘yeniden yaratma’ (creation) ile çevrilmiştir. Son olarak, Tablo 5’te yer alan 1 adet özel isim çevirmen Oral tarafından ‘koruma’ (preservation) stratejisi ile Yeğınobalı tarafından ise ‘ekleme’ (addition) stratejisi ile çevrilmiştir.

Eserin tümü temel alınarak toplam 38 adet özel ismin çevirisi incelenmiştir. İncelemenin sonunda görülmüştür ki EM1’nin çevirmeni Şengül Oral çoğunlukla ‘koruma’ stratejisini benimserken EM2’nin çevirmeni Nihal Yeğınobalı aynı özel isimler için ‘koruma, birebir çeviri, yeniden yaratma, ekleme’ gibi farklı yollara başvurarak metni hedef okuyucu için daha anlaşılır ve daha tanıdık hâle getirmeyi amaçlamıştır. Çevirmenlerin tercihleri göz önünde bulundurulduğunda özel isim çevirileri anlamında çevirmen Oral daha ‘görünür’ (visible) iken çevirmen Yeğınobalı’nın ‘görünmez’ (invisible) olmayı tercih ettiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Barrier, James Matthew (2005). *Peter and Wendy and Peter Pan in Kensington Gardens*. USA: Penguin Classics.
- Barrier, James Matthew (2016). *Peter Pan*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Barrier, James Matthew (2016). *Peter Pan ile Wendy*. İstanbul: Can Yayınları.
- Davies, Eirlys E. (2003). A goblin or a dirty nose? Treatment of culture-specific references in translations of the Harry Potter books. *The Translator: Studies in Intercultural Communication*, 9(1), 65-100.
- Hunt, Peter (2002). *Understanding Children's Literature*. London and New York: Routledge.
- Jaleniauskiene, E., Čičelytė, V. (2009). The strategies for translating proper names in children's literature. *Studies about Languages*, 3(15), 31-42.
- Kıbrıs, İbrahim (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Klingberg, Göte (1986). *Children's Fiction in the Hands of the Translators, Studia psychologica et paedagogica*, Series altera LXXXII, Lund, Bloms Boktryckeri Ab.
- Newmark, Peter (1993). *Paragraphs on Translation*. Clevedon and Philadelphia: Multilingual Matters.
- Neydim, Necdet (2006). Çeviri Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı Çevirisi Üzerine. <http://ceviribilim.com/?p=228>, Erişim 20.12.2017.
- Nord, Christiana (2003). Proper Names in Translations for Children: Alice in Wonderland as a case in point, *Meta*, 48(2): 182-196.
- Norton, Donna E. (1987). *Through the Eyes of a Child: An Introduction to Children's Literature*. Columbus: Merrill Publishing Company.
- Oittinen, Riita. (2000). *Translating for Children*. New York and London: Garland Publishing Inc.
- Shavit, Zohar (1986). *Poetics of Children's Literature*. Athens: University of Georgia Press.
- Şirin, Mustafa Ruhi (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul.